

Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі: Зборнік артыкулаў, пад рэдакцыяй І.Э. Багдановіч, М.І. Свістуновай, Мінск: Выдавецкі цэнтр БДУ, 2016, 336 с.

Prezentowany zbiór artykułów naukowych jest pokłosiem cyklicznej Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі*, która odbyła się w dniach 23–24 czerwca 2016 r. na Wydziale Filologicznym Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku. Poświęcony profesor Elżbiecie Smułkowej tom obejmuje cztery działy, z których pierwszy dotyczy życia i działalności pierwszej Pani Ambasador RP na Białorusi, drugi zawiera artykuły językoznawcze, trzeci – teksty z zakresu literaturoznawstwa, historii i kulturologii, a ostatni – artykuły traktujące o działalności wielkich romantyków: Jana Czeczota i Tomasza Zana. Wśród autorów publikacji, wydanej przez Białoruski Uniwersytet Państwowy przy wsparciu Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów oraz Instytutu Polskiego w Mińsku, znaleźli się badacze zarówno z Białorusi (Mińsk, Grodno), jak i Polski (Warszawa, Lublin, Białystok, Olsztyn).

W *Przedmowie* autorstwa przewodniczącej białoruskiego Oddziału Krajowego Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów Iryny Bahdanowicz czytamy, że zebrane z tomie materiały konferencyjne dotyczą najbardziej aktualnych kwestii związanych z relacjami polsko-białoruskimi, określają tym samym pola współpracy naukowej między naszymi narodami, budując atmosferę wzajemnego zrozumienia i współpracy: „У такой дзейнасці нам бачыцца знакавая павязь часоў, выніковасць захадаў у клапаце па захаванні памяці пра супольнае мінулае беларусаў і палякаў, а таксама далейшае плённае супрацоўніцтва ў культурнай, асветніцкай, навуковай галінах дзеля добра і годнай будучыні нашых краін і народаў” (s. 7). Współpraca ta jest możliwa nie tylko dzięki kontaktom instytucjonalnym, ale przede wszystkim za sprawą zaangażowania osób zajmujących się problematyką polsko-białoruską po obu stronach granicy. Jedną z najbardziej zasłużonych na tym polu osobistości jest prof. dr hab. Elżbieta Smułkowa – slawistka i białorutenistka związana z Uniwersytetem Warszawskim, badaczka pogranicza polsko-białoruskiego, pierwsza Pani Ambasador RP na Białorusi (w latach 1992–1995), a obecnie niestrudzona popularyzatorka kultury białoruskiej w Polsce.

Część pierwsza publikacji prezentuje materiały okrągłego stołu poświęconego prof. E. Smułkowej z okazji jubileuszu jej 85-lecia, który odbył się podczas konferencji w Domie Wańkowiczów – filii Narodowego Muzeum Sztuki w Mińsku. Odczytane podczas posiedzenia listy gratulacyjne adresowane do Szanownej Jubilatki napisali między innymi Ambasador RP w Mińsku (od 2016 r.) Konrad Pawlik, Rektor Białoruskiego Uniwersytetu Państwo-

wego (BUP) w Mińsku prof. Siarhiej Abłamiejka, proboszcz parafii pod wezwaniem św. Szymona i św. Heleny w Mińsku ks. Władysław Zawalniuk oraz mińscy przyjaciele Pani Profesor: prof. dr hab. Adam Maldzis (pierwszy i honorowy przewodniczący Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów), prof. dr hab. Nina Miaczkouskaja (BUP), prof. dr hab. Mikaja Pryhodzicz (BUP), Kryscina Lalko (pisarka, dziennikarka, redaktor naczelna czasopisma „Наша Віара”) oraz dr Iryna Bahdanowicz (BUP).

Tom obejmuje łącznie trzydzieści artykułów naukowych. W niniejszym tekście przywołuję jedynie wybrane z nich, ponieważ prezentują one zróżnicowaną tematykę, powstały na bazie różnorodnych materiałów i reprezentują odmienną metodologię badań właściwą różnym szkołom lingwistycznym. Dział językoznawczy zawiera dziewiętnaście tekstów poświęconych między innymi wybranym zagadnieniom z zakresu onomastyki (Ірына Гапоненка z Mińska, *Да пытання аб перадачы польскіх тапонімаў па-беларуску: складаныя і састаўныя найменні*, Вольга Трацяк z Warszawy, *Моўная палітыка Польшчы і Беларусі (уплыў на айконімы польска-беларускага памежжа)*, Piotr Złotkowski z Lublina, *Nazwiskotwórcza i modelowa funkcja formantu „-ski” / „-cki” w antroponimii szlachty i chłopów okolic Brańska na Podlasiu w XV–XIX wieku*), dialektologii (Катажына Канчэўская z Grodna, *Польскія гаворкі Гродзеншчыны ў працах польскіх даследчыкаў у канцы XIX – пачатку XX стагоддзя*, Michał Sajewicz z Lublina, *Формы назваў жонак у нараўскіх беларускіх гаворках Беласточчыны ў мінулым і сёння*), glottodydaktyki języka polskiego i białoruskiego (Вольга Барысенка z Mińska, *Асаблівасці выкладання польскай мовы беларускамоўным навучэнцам (на матэрыяле метадычнага дапаможніка Р. Калеты Польшка-БЕЛАРУСКАЯ ГЛОТАДЫДЫКТЫЧНАЯ ЛЯПСАЛОГІЯ)*, Вольга Елісеева і Агата Ракава z Mińska, *Электронны навучальны рэсурс па беларускай мове для польскамоўных навучэнцаў пачатковага ўзросту*), historii języka białoruskiego (Ірына Будзько z Mińska, *Роля помніка Чэця 1489 г. у фарміраванні слоўнікавага складу старабеларускай літаратурна-пісьмовай мовы*; Katarzyna Grabowska z Białegostoku, *Charakterystyka językowa latopisów II redakcji (na przykładzie latopisu Krasińskich)*, Мікалай Прыгодзіч z Mińska, *Польская мова як пасрэдніца запазычвання слоў нямецкага паходжання ў помніках старабеларускага пісьменства*, Марына Свістунова z Mińska, *Лексічныя паланізмы ў АПОКРЫСІЕ Хрыстафора Філалета*), leksykologii (Таццяна Сакун z Mińska, *Кантэкстуальныя іншамовныя сінонімы і антонімы ў перыядычным друку 1920–1930-х гг.*, Jadwiga Kozłowska-Doda z Lublina, *Моўныя асаблівасці народных песень Беласточчыны ў запісах Міколы Гайдука*), stylistyki (Ганна Кулеш z Mińska, *Нацыянальныя адметнасці мовы заканадаўчых тэкстаў*).

Do rozdziału trzeciego weszło dziewięć artykułów, dotyczących historii literatury białoruskiej (Beata Siwek z Lublina, *ІНТЫМНЫ ДЗЁННІК Сяргея Кавалёва: Вакол праблемы метадраматычнасці*, Siergiej Kowalow z Lublina, *Літаратурная спадчына ВКЛ у падручніках па гісторыі беларускай літаратуры*), polsko-białoruskich związków literackich (Марына Верабей

z Mińska, *Хрысціянiзацыя ВКЛ вачыма Уладзіслава Сыракомлі ў гістарычнай паэме МАРГЕР*, Natalia Rusiecka z Lublina, *Сучасная беларуская драматургія ў польскіх перакладах і тэатральных пастаноўках*, Halina Twaranowicz z Białegostoku, *Польская тэматыка ў творчасці “Бела-вежцаў”*), etnolingwistyki (Petar Sotirov z Lublina, *Obraz honoru w języku polskim i białoruskim (na materiale konwersatorium EUROJOS)*), socjologii (Helena Głogowska z Olsztyna, *Кłopoty z tożsamością narodową na pograniczu polsko-białoruskim*), historii (Андрусь Унучак з Mińska, *Расійская нацыянальная палітыка на землях былога ВКЛ: польскае пытанне і беларуская ідэя 1863–1914 гг.*) i archiwistyki (Ганна Міхальчук з Mińska, *Вавельскі спіс з фондаў нацыянальнага архіва ў Кракаве: тэксталагічныя аспекты даследавання*).

Do ostatniego rozdziału tomu zatytułowanego *Wielcy romantycy Ojczyzny* weszły dwa artykuły napisane z okazji rocznicy 220-lecia urodzin Jana Czeczota i Tomasza Zana. Pierwszy, A. Maldzisa, został poświęcony utworowi *Fantazja*, którego autorstwo przypisano dotąd Janowi Czeczotowi. Znany badacz literatury białoruskiej wysuwa tezę, że na podstawie cech gatunkowych wiersza należy przyjąć, że został on napisany przez Adama Mickiewicza. Artykuł kończy apel do białoruskich i szwajcarskich literaturoznawców o kwerendę w Bibliotece w Rapperswilu w Szwajcarii, gdzie znajduje się wiele interesujących i do dzisiaj niezbadanych materiałów białoruskich.

Z kolei artykuł I. Bahdanowicz dotyczy twórczości Tomasza Zana – polskiego i białoruskiego poety, filomaty, etnografa, autora licznych ballad, elegii, sielanek oraz utworów satyrycznych. Niestety, nieliczne utwory romantyka zostały przetłumaczone na język białoruski, co utrudnia ich badanie. Tym nie mniej, znaczenie osoby T. Zana i jego twórczości staje się dzisiaj coraz bardziej aktualne dzięki wyjątkowemu przesłaniu poety dla potomnych, aby nie poddawać się tyranii i zawsze być wiernym swoim ideałom.

Publikacja stanowi pozycję cenną, godną polecenia dla białorutenistów (sławistów), jak i historyków, socjologów, dialektologów, literaturoznawców, etnografów, metodyków nauczania języków obcych, jak również szerokiego koła czytelników, zainteresowanych problematyką polsko-białoruską. Cieszy fakt, że badania z zakresu stosunków między naszymi krajami dotyczą wielu aspektów, są prowadzone w różnych ośrodkach badawczych i przy zastosowaniu odmiennych metodologii, ponadto – podejmują je kolejne pokolenia młodych badaczy, inspirowanych osiągnięciami polskich i białoruskich naukowców-sławistów. Rozwojowi badań na tym polu z pewnością sprzyja także organizacja cyklicznej konferencji naukowej – forum prezentacji wyników prowadzonych badań oraz ważne wydarzenie konsolidujące środowisko naukowe humanistów z Polski i Białorusi.

Agnieszka Goral
Lublin